

Bryssel 10.2.2020
COM(2020) 38 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**Euroopan energia-alan elvytysohjelman ja Euroopan energiatehokkuusrahaston
täytäntöönpanosta**

{SWD(2020) 12 final}

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Euroopan energia-alan elvytysohjelman ja Euroopan energiatehokkuusrahaston täytäntöönpanosta

Kestävä infrastruktuuri on energiaunionin selkäranka. Tärkeitä siirtoverkkohankkeita toteutettiin ja alueellista yhteistyötä lujitettiin huomattavasti vuonna 2018.

Tässä yhteydessä Euroopan energia-alan elvytysohjelma oli avainasemassa annettaessa taloudellista tukea tärkeille yhteistä etua koskeville infrastruktuureille sähkö- ja kaasumarkkinoiden yhdentymistä ja toimitusvarmuuden parantamista silmällä pitäen.

I EDISTYMINEN OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

Energiainfrastruktuurit ja innovointi ovat Euroopan energia-alan elvytysohjelman (EEPR) liikkeelle panevia voimia, ja ne ovat edelleen yhtä tärkeitä kuin vuonna 2009, jolloin elvytysohjelma perustettiin.

Tässä kertomuksessa kuvataan edistystä, jota on saavutettu hankkeiden toteuttamisessa elvytysohjelman kullakin osa-alueella sekä Euroopan energiatehokkuusrahaston (EEEF) toteuttamisessa. Se on jatkoa vuonna 2018 hyväksytylle kertomukselle¹ ja kattaa hankkeiden toteuttamisen 31. elokuuta 2016 ja 31. joulukuuta 2018 välisenä aikana sekä samana ajanjaksona suoritettut maksut.

II HANKKEIDEN YLEINEN TOTEUTUS

Kaikkiaan 59 hankkeesta oli joulukuun 2018 lopussa saatu päätökseen 43 eli kuusi enemmän kuin vuonna 2017, ja tuensaajille maksettu summa oli 2 514 424 758 euroa kaikkiaan 196 099 270,83 euron perintämääräysten vähentämisen jälkeen (ks. liite).

Kaasu- ja sähköinfrastruktuurien osalta tilanne on se, että suurin osa hankkeista on saatu päätökseen ja kaksi on käynnissä.

Hankkeiden toteuttajat edistyivät merkittävästi merituulivoiman verkkointegroinnissa, mutta viimeisen jäljellä olevan hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia (Carbon Capture and Storage, CCS) koskevan hankkeen toteuttajat päättivät lopettaa hankkeen taloudellisen tukemisen.

Komissio on päättänyt jatkaa investoijille myöntämäänsä taloudellista tukea niin kauan kuin on selvää, että lopullinen investointipäätös on mahdollinen ja hanke tuottaa edelleen merkittävää lisäarvoa yhteiskunnalle.

¹ Vuoden 2017 kertomus hyväksyttiin 5. maaliskuuta 2018 (COM(2018) 86 final).

1. KAASU- JA SÄHKÖINFRASTRUKTUURI

Elvytysohjelman infrastruktuurialaohjelmasta on annettu tukea 44 hankkeelle kolmella keskeisellä toiminta-alalla, jotka ovat kaasun siirtoverkot, kaasun vastakkaisvirtaus sekä sähkö.

Hankkeisiin on osoitettu yhteensä 2 267 574 462 euroa, joista 1 669 370 233 euroa oli maksettu tuensaajille 31. joulukuuta 2018 mennessä. Maksujen ehtona on, että tuensaajat sitoutuvat vahvasti lopullisella investointipäätöksellä toteuttamaan hankkeet.

1.1 Tähänastinen edistyminen

Kaikkiaan 44 infrastruktuurihankkeesta on tähän mennessä saatu päätökseen 38 (eli kolme enemmän kuin vuonna 2017). Neljä hanketta on lakkautettu ja kaksi on parhaillaan käynnissä.

Sähköalalla kaikki 12 hanketta on saatu päätökseen eli kaksi enemmän kuin vuonna 2017.

Kaasun siirtoverkkojen alalla kaikkiaan 18 hankkeesta on saatu päätökseen 13, mikä on yksi enemmän kuin vuonna 2017. Kaksi hanketta etenee uuden aikataulun mukaisesti ja kolme on lakkautettu.

Keski- ja Itä-Euroopan vastakkaisvirtaus- ja siirtoverkkohankkeista päätökseen on saatu 13, minkä lisäksi komissio on lakkauttanut syyskuussa 2014 yhden Romaniassa käynnissä olleen hankkeen.

Edellisen Euroopan energia-alan elvytysohjelman täytäntöönpanokertomuksen jälkeen on edistytty etenkin seuraavissa hankkeissa:

- Kreikan ja Bulgarian välinen yhdysputki (IGB) on keskeinen reitti, jolla Adrianmeren kaasuputkesta (TAP) peräisin olevaa kaasua sekä kreikkalaista nesteytettyä maakaasua voidaan siirtää pohjoiseen. Hankkeella on suuri merkitys kaasun toimituslähteiden monipuolistamiselle Kaakkois-Euroopan alueella. Se on nimetty yhteistä etua koskevaksi hankkeeksi (PCI 6.8.1) sekä keskisen Itä-Euroopan ja Kaakkois-Euroopan energiayhteenliittäntöjen (CESEC) ensisijaiseksi hankkeeksi. Komissio on antanut hankkeelle poliittista ja taloudellista tukea alusta saakka. Hanke on saanut 45 miljoonaa euroa Euroopan energia-alan elvytysohjelmasta ja 39 miljoonaa euroa Euroopan aluekehitysrahastosta. Hankkeen edistyminen jatkui vuonna 2018. Kesäkuussa Sofiassa pidetyssä CESECin ministerikokouksessa Bulgarian Energy Holding -yritys ja Euroopan investointipankki allekirjoittivat yhteisymmärryspöytäkirjan hankkeelle myönnettävästä lainasta. Komissio myönsi hankkeelle heinäkuussa 2018 vapautuksen EU:n energialainsäädännöstä, mihin kuuluu osittainen vapautus kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä koskevista säännöistä. Komissio totesi myös hankkeelle annetun julkisen tuen olevan hyväksyttävää valtiontukea ja hyväksyi hankkeen mahdollisuuden saada Bulgarian rakennerahastovaroja. Hankkeen toteutus edistyy hyvin, kaikki hankintamenettelyt on saatu päätökseen ja rakennustyöt aloitettu toukokuun 2019 lopussa.
- Kyproksen tasavallan energia-, kauppa-, teollisuus- ja matkailuministeriö valmistelee parhaillaan maakaasun vastaanottoterminalin käyttöönottoa. Terminaalilla monipuolistetaan Kyproksen energialähteiden valikoimaa, autetaan saaren energiahuoltoa pääsemään eristyneisyydestään ja helpotetaan riippumattomien

tuottajien osallistumista kilpailuun kaasuvoimatuotannossa. Maakaasun uskotaan tulevan Kyproksen markkinoille vuoteen 2021 mennessä.

Tällä hetkellä ennakoidaan, että käynnissä olevat hankkeet saadaan päätökseen vuosien 2021 ja 2022 loppuun mennessä.

2. MERITUULIVOIMAHANKKEET

2.1 TÄHÄNASTINEN EDISTYMINEN

Merituulivoiman alaohjelma käsittää yhdeksän hanketta, jotka saavat 565 miljoonaa euroa tukea kahdella päätoiminta-alalla:

- innovatiivisten turbiinien ja merituulivoimaloiden perustusten laajamittainen testaaminen, valmistus ja käyttöönotto (6 hanketta)
- moduulipohjaisten verkkointegrointiratkaisujen kehittäminen laajamittaisen tuulisähkötuotannon liittämiseksi verkkoon (3 hanketta).

Näistä yhdeksästä hankkeesta neljä on saatu päätökseen ja kaksi on lakkautettu ennen aikaisesti. Hankkeille maksettu summa oli 341 639 214 euroa perintämääräysten vähentämisen jälkeen. Kolme muuta hanketta ovat edelleen kesken.

2.2 ALAKOHTAINEN EDISTYMINEN TÄHÄN MENNESSÄ

2.2.1 Edistyminen innovatiivisten turbiinien ja offshore-rakenteiden alalla

Aberdeen Offshore Wind Farm -hanke käsittää yksitoista kapasiteetiltaan maailman suurinta tuuliturbiinia, jotka käynnistettiin Vattenfallin Aberdeen Bay -merituulipuistossa 1. heinäkuuta 2018. Merituulivoiman käyttöönottoon keskittyvän European Offshore Wind Farm Deployment Centren (Aberdeen Offshore Wind Farm) virallisia avajaisia vietettiin syyskuussa 2018. Hankkeen viimeiset raportit on määrä toimittaa ja loppumaksu suorittaa vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä.

2.2.2 Edistyminen tuulivoiman integroinnissa verkkoon

Kahden jäljellä olevan hankkeen (Kriegers Flak ja COBRACable) toteutus edistyi odotusten mukaisesti. Kriegers Flak -hankkeessa kaupallisen toiminnan oli määrä alkaa lopullisesti syyskuun 2019 lopussa. Hankkeen aikana ilmenneistä viivästyksistä ja muista haasteista huolimatta tuensajaat aloittivat käyttöönoton suunnittelun heinäkuun 2019 jälkipuolella.

COBRACable-hankkeessa muunninasemien asennus Alankomaissa ja Tanskassa on saatu päätökseen, mutta pienempien kaapeliosuuksien asennus on viivästynyt. Kaapeleiden asennuksen ja järjestelmän testauksen oli määrä valmistua vuoden 2019 toisella puoliskolla ja kaupallisen toiminnan alkaa heti sen jälkeen vuoden 2019 lopussa. COBRACable-hankkeeseen kuuluu selvitys, jonka avulla on tarkoitus havaita ja määrittää keskeiset suunnitteluun liittyvät ongelmat, jotka on otettava huomioon, jotta HVDC-yhteys COBRACable olisi valmis toimimaan tulevaisuudessa osana moniterminaalista verkkoa. Tätä varten on toimitettu uusia asiakirjoja.

3. HIILIDIOKSIDIN TALTEENOTTO JA VARASTOINTI (CCS)

Euroopan energia-alan elvytysohjelman CCS-alaohjelma käsittää kuusi hanketta. Alaohjelmasta annetaan miljardi euroa tukea hankkeille, joiden tavoitteena on koko hiilidioksidin talteenotto-, siirto- ja varastointiprosessin demonstrointi.

Yksi hanke (Compostilla, Espanja) saatiin päätökseen, ja sen tuloksena saatiin operatiiviset pilottilaitokset talteenottoa, siirtoa ja varastointia varten. Neljä hanketta lakkautettiin ennen aikaisesta, koska hankkeen toteuttaja päätti luopua investoinnista, ja yksi hanke päättyi keskeneräisenä. Hankkeille maksettu summa oli 387 211 547 euroa kaikkiaan 48 660 666,85 euron perintämääräysten vähentämisen jälkeen.

III EUROOPAN ENERGIATEHOKKUUSRAHASTO (EEEF)

Joulukuussa 2010 Euroopan energia-alan elvytysohjelmasta osoitettiin 146,3 miljoonaa euroa kestäviä energiahankkeita koskevaan rahoitusvälineeseen². Määrästä 125 miljoonaa euroa käytettiin EU:n rahoitusosuuteen heinäkuussa 2011 perustetussa Euroopan energiatehokkuusrahosta (EEEF), jonka suuruus on kaikkiaan 265 miljoonaa euroa³. Rahastoa tukee teknisen avun avustusväline, jonka budjetti on 20 miljoonaa euroa, ja lisäksi 1,3 miljoonaa euroa on osoitettu tiedotustoimiin.

Euroopan energiatehokkuusrahosta myönnetään kohdennettua rahoitusta (velkainstrumenttien ja oman pääoman ehtoisten välineiden muodossa) energiatehokkuuden, uusiutuvan energian ja puhtaan kaupunkiliikenteen hankkeiden tukemiseksi. Edunsaajia ovat paikalliset tai alueelliset julkisyhteisöt taikka niiden puolesta toimivat yksityiset tahot.

1. TÄHÄNASTINEN EDISTYMINEN

EEEF:n salkkuun lisättiin vuonna 2018 kolme uutta hanketta:

- Portugalissa toteutettavassa CIMAC-hankkeessa nykyiset katuvalaisimet, joissa käytetään enimmäkseen suurpainenatriumlamppuja, vaihdetaan uusimman sukupolven LED-valaisimiin (EEEF:n investoinnit 12,1 miljoonaa euroa, hanke suuruudeltaan kaikkiaan 16,6 miljoonaa euroa). Hanke perustuu EEEF:n teknisen avun välineeseen, ja se kuuluu Portugalin suurimpiin katuvalaistuksen modernisoimishankkeisiin. EEEF:llä on ollut keskeinen asema hankkeen kehittämisessä ja rahoituksessa.
- Italiassa toteutettavassa ”Città Illuminate” -hankkeessa kohteena ovat katuvalaistusprojektit, joita toteutetaan pääasiassa pienissä ja keskisuurissa kunnissa (EEEF:n investoinnit 16 miljoonaa euroa, hanke suuruudeltaan kaikkiaan 20 miljoonaa euroa).
- Toiseen Italiassa toteutettavaan hankkeeseen ”Smart Hospitals and Universities” kuuluu terveydenhuolto- ja koulutusalojen energiatehokkuusprojekteja (EEEF:n investoinnit 7 miljoonaa euroa, hanke suuruudeltaan kaikkiaan 22 miljoonaa euroa).

EEEF on perustamisensa jälkeen 31. joulukuuta 2018 mennessä tehnyt 16 hankkeen kanssa sopimukset, joiden kokonaisarvo on 170 miljoonaa euroa. Tämä ei ole suurin mahdollinen käytettävissä oleva nostoerä, mutta se on tuottanut lopullisia investointeja arviolta 301,5 miljoonan euron edestä.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1233/2010, annettu 15 päivänä joulukuuta 2010, yhteisön rahoitustukea energia-alan hankkeille koskevasta talouden elvytysohjelmasta annetun asetuksen (EY) N:o 663/2009 muuttamisesta.

³ Euroopan komission investointien lisäksi rahastoon ovat sijoittaneet myös Euroopan investointipankki (75 milj. euroa), Cassa Depositi e Prestiti SpA (CDP) (60 milj. euroa) ja investointien hoitaja Deutsche Bank (DB) (5 milj. euroa).

EEEF on ottanut käyttöön arviointi- ja raportointipuitteet hiilidioksidiekvivalenttia ja primäärienergian säästöjä koskevia hankkeita varten. Puitteiden mukaan EEEF:n sijoitusten avulla oli vuoden 2016 lopussa saavutettu lähes 388 478 hiilidioksiditonnin säästöt ja 794 124 MWh:n primäärienergian⁴ säästöt.

2. EEEF:n teknisen avun väline

Euroopan energiatehokkuusrahasto käynnisti marraskuussa 2016 uuden välineen, josta annetaan teknistä tukea. Se otti tässä mallia hallinnoimastaan Euroopan komission teknisen avun välineestä. Uudella teknisen avun välineellä tuetaan julkisia toimijoita, jotka esittävät kunnianhimoisia, mutta rahoituskelpoisia kestäväan energiaan kohdistuvia investointihankkeita. Tällaisten hankkeiden on liityttävä energiatehokkuuteen, pienimuotoiseen uusiutuvaan energiaan ja/tai julkisen liikenteen aloitteisiin. EEEF tukee tuensajia – alueita, kuntia, korkeakouluja, julkisia sairaaloja ja muita julkisyhteisöjä EU:n jäsenvaltioissa – tarjoamalla suunniteltuja investointeja varten konsulttipalveluja eli esimerkiksi toteutettavuustutkimuksia, energiakatselmuksia, taloudellisia kannattavuusanalyyssejä ja oikeudellisia palveluja. EEEF:n teknisen avun välineeseen on myönnetty rahoitusta Euroopan unionin Horisontti 2020 -ohjelmaan kuuluvasta ELENA-välineestä (European Local Energy Assistance). Joulukuuhun 2018 mennessä ohjelmasta oli jo ryhdytty tukemaan neljää tuensajaa Italiassa, Espanjassa ja Liettuassa.

3. Keskeiset päätelmät ja näkymät

EEEF on vähitellen saavuttanut vakuuttavia tuloksia kannattavista sijoituksista. Seitsemän toimintavuotensa aikana siitä on tuettu kahdeksassa jäsenvaltiossa kaikkiaan 18:aa hyvin erilaista eri teknologioita koskevaa hanketta, joista kaksi on jo maksettu takaisin rahastoon sijoitetuilla tuotoilla.

IV YLEISET PÄÄTELMÄT

Euroopan energia-alan elvytysohjelma on tuottanut hyviä tuloksia. Kaikki kaksitoista sähköinfrastruktuurihanketta sekä suurin osa kaasuinfrastuktuurihankkeista on saatu valmiiksi. Kaksi meneillään olevaa kaasuhanke on tarkoitus saada valmiiksi vuosina 2021 ja 2022. Euroopan komissio valvoo tarkasti hankkeiden toteuttamista ja seurantaa, mikä on osaltaan parantanut välineen tehokkuutta.

Merituulivoimahankkeet osoittautuivat odotettua hankalammiksi, mutta hankkeiden toteuttajat ja rakentajat onnistuivat löytämään ratkaisut, joilla hankkeet saatiin päätökseen – vaikka toisinaan sopimusten kesto oli tätä varten pidennettävä. Elvytysohjelman yli kymmenvuotisen keston aikana ohjelmalla autettiin kerryttämään teknistä tietoa ja edistettiin merituulivoiman verkkoonliittämisteknologioiden kehittämistä.

Vaikka elvytysohjelmasta myönnetty taloudellinen tuki ei riittänyt kannustamaan yrityksiä toteuttamaan CCS-demonstrointihankkeita kaupallisessa mittakaavassa, komissio pitää

⁴ Kumulatiiviset primäärienergian säästöt esitetään ainoastaan energiatehokkuuden ja puhtaan kaupunkiliikenteen teknologioiden osalta. Niihin sisältyy laskelmia, jotka koskevat muun muassa maksuedellytysten täyttymistä ja lainojen erääntymistä ja jotka perustuvat rakenteilla olevia ja alle vuoden toiminnassa olleita hankkeita koskeviin arvioihin. Lisäksi niihin sisältyy tosiasiallisia tietoja hankkeista, jotka ovat olleet toiminnassa yli vuoden. Säästöt vastaavat hankkeisiin tehtyjen investointien kokonaisvolyymia (EEEF:n varoin tehdyt ja muut investoinnit).

hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia edelleen tärkeänä sekä koko EU:n että etenkin energia- ja hiili-intensiivisten teollisuudenalojen hiilestä irtautumisen kannalta. Kyseessä on ainoa luotettava teknologia hiilidioksidin pitkäaikaista varastointia varten.

EEEF on investoinut useisiin energiatehokkuuden alalla toteutettaviin hankkeisiin, ja se laajentaa edelleen salkkuaan, tarjoaa rahoitusratkaisuja ja tuottaa osakkaille voittoa. EEEF on myös erinomainen esimerkki innovatiivisesta rahoitusvälineestä, josta tehdään sijoituksia kestävää energiaa koskeviin kustannustehokkaisiin ja kehittyneisiin hankkeisiin ja jolla voidaan houkutella yksityistä pääomaa, mutta jossa myös osoitetaan sijoitusten liiketaloudellinen kannattavuus ja saadaan uskottavia tuloksia.